

حشق و عرفان

درويش ار شہر یار

اکبر خرابی سید محلہ

خزائی، اکرم - ۱۳۴۷

عشق و عرفان در اشعار شهریار / گردآورنده: خزائی، اکرم، «کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی»، - انتشارات علمی یسنا، چاپ ۱۳۹۴، ۲۰۰ ص.

ISBN: 978-600-6832-37-1

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات: فیپا

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۷۸۸۴۶

افزوده شناسه:

چاپ: اول - ۱۳۹۴

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۳۲-۳۷-۱

عنوان: عشق و عرفان در اشعار شهریار

نویسنده: اکرم خزائی سیدمحله

ویراستار: دکتر سیدصمد هاشمی

ناشر: انتشارات علمی یسنا

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۷۵۰۰ تومان

تصویرگر: سید زهرا حسینی نژاد و معصومه عبدالله پور

چاپ و صحافی: انتشارات علمی یسنا

مآزندان، قائم‌شهر، انتشارات علمی یسنا، 09111260611

Email: hashemi.s150@gmail.com

پیشگفتار

فصل اول

۱	مقدمه
۴	نظری بر شرح احوال، زندگی شهریار
۱۱	سیری در آثار شهریار
۱۵	مراحل حیات شعری شهریار
۱۵	الف-دوره کودکی شهریار با کوب، بگل و دیبا
۱۶	ب-دوره میان سالی حیات شعری شاعر
۱۸	ج-دوره پختگی و پیری
۲۰	اشعار ولایی شهریار
۲۱	انس و الفت شهریار با قرآن
۲۲	سنت و نوآوری در شعر شهریار
۲۳	سبک شعری شهریار
۲۵	عشق چیست
۲۶	اقسام عشق از نظر عارفان و فیلسوفان
۲۶	عشق حقیقی

۲۹.....	عشق مجازی.....
۳۱.....	اقسام عشق های مجازی.....
۳۱.....	عشق عقلی (عقلانی).....
۳۲.....	عشق روحانی.....
۳۲.....	عشق طبیعی نفسانی.....
۳۳.....	عشق طبیعی حیوانی.....
۳۵.....	عشق در ادبیات فارسی.....
۳۶.....	دیدگاه های علم عشق.....
۳۷.....	دیدگاه های فرهنگی عشق.....
۳۷.....	دیدگاه های مذهبی عشق.....
۴۰.....	عشق در قرآن و روایات.....
۴۲.....	عشق در فرهنگ ایرانی.....
۴۳.....	عشق در مکاتب یونانی و مسیحیت.....
۴۵.....	عشق در کلام بزرگان.....
۴۵.....	عشق در کلام شیخ ابوسعید ابوالخیر.....
۴۶.....	عشق در کلام افلاطون.....
۴۷.....	عشق در کلام مولانا جلال الدین رومی.....
۴۹.....	عشق از دیدگاه حافظ.....
۵۰.....	عشق از دیدگاه سعدی.....
۵۱.....	عشق و عرفان در کلام شیخ شهاب الدین سهروردی.....

۵۲.....	عشق در کلام ملاصدرا
۵۴.....	عرفان اسلامی
۵۴.....	نسبت عرفان اسلامی و تصوف
۵۵.....	هدف عارف
۵۶.....	عرفان نظری
۵۷.....	اصول اعتقادی در عرفان نظری
۵۸.....	انواع عرفان
۵۸.....	عرفان عملی
۵۸.....	عرفان زاهدانه - عرفان عاشقانه
۶۰.....	جایگاه عرفان در قرآن و حدیث

فصل دوم

۶۲.....	نگاه کلی به عشق و عرفان
---------	-------------------------

فصل سوم

۷۱.....	شهریار و عشق
۷۱.....	عشق مجازی
۷۲.....	نخستین جرعه های عشق
۷۶.....	بحران
۷۹.....	حیرانی

- دست آویختن به مسکن ها..... ۸۱
- سایه ناکامی..... ۸۶
- سوگواری بر عشق..... ۸۸
- مظاهر عشق در اشعار شهریار..... ۹۲
- ماجرای عشق و دلدادگی شهریار..... ۹۳
- عشق به مادر..... ۱۰۰
- عشق به پدر..... ۱۰۲
- عشق به امیرالمؤمنین علی (ع)..... ۱۰۳
- عشق به بزرگان..... ۱۰۶
- الف) عشق و ارادت به حافظ..... ۱۰۶
- ب) عشق و ارادت به نیما..... ۱۰۹
- عشق به طبیعت..... ۱۱۰
- الف) عشق به وطن..... ۱۱۰
- ب) عشق به اجتماع و فرهنگ ایرانی..... ۱۱۴
- ج) نگاه شاعر عاشق به ماه..... ۱۱۶
- د) سه تار و تداعی عشق شهریار..... ۱۱۸
- عشق طبیعی شهریار و پلی به عشق حقیقی..... ۱۱۹

فصل چهارم

۱۲۱	عرفان در اشعار شهریار
۱۲۱	شهریار عارف دل سوخته
۱۲۶	آغاز تحول عرفانی در شهریار
۱۲۸	غزل تحول
۱۳۱	عرفان از زبان شهریار
۱۳۵	مراحل سیر سلوک و مفاهیم عرفانی در شعر شهریار
۱۳۵	استغنا
۱۳۷	وحدت وجود، اناالحق
۱۳۹	تجلی
۱۴۱	تسلیم و رضا
۱۴۳	توبه
۱۴۵	توفیق
۱۴۶	جبر و اختیار
۱۴۸	حیرت
۱۴۹	خرابات، میخانه
۱۵۱	ساقی
۱۵۱	رند
۱۵۲	عشق و محبت
۱۵۵	شوق

- خوف و رجا..... ۱۵۶
- تصفیه و تزکیه درون..... ۱۵۶
- وجد و حال..... ۱۵۶
- فقر، درویشی..... ۱۵۷
- فنا و بقا..... ۱۵۸
- استفاده سه بار از اصطلاحات و رموز عرفانی..... ۱۶۰
- سیمرغ و قاف..... ۱۶۱
- خط، خال، رخ، نعل، حقا..... ۱۶۲
- آب حیات و خرابیات..... ۱۶۲
- آینه..... ۱۶۳
- جام جم - جام جهان نما..... ۱۶۳
- خمخانه..... ۱۶۳
- پیر خرابات..... ۱۶۴
- میکده..... ۱۶۴
- باده فروش - میخانه..... ۱۶۴
- ساغر و مینا..... ۱۶۴
- سبو..... ۱۶۵
- پیر و پیروی از مرشد..... ۱۶۵
- انکار لفظ و توجه به معنی..... ۱۶۶
- قناعت..... ۱۶۷

- عزالت و گوشه نشینی..... ۱۶۷
- ناپایداری دنیا..... ۱۶۸
- شاه و گدا در اشعار عرفانی شهریار..... ۱۶۸
- منابع و مأخذ..... ۱۷۷

www.ketab.ir

سرزمین ایران در تمام اعصار، مهد پرورش و بالندگی شاعران و عارفان بسیاری بوده است. به جرات می‌توان گفت که این سرزمین، موعود و قبله‌گاه بیشتر عارفان و سالکان در قرن‌های گذشته بوده و تأثیرش را بر شاعران و عارفان سرزمین‌های دور و نزدیک نیز گذارده است. در هر گوشه از این مرز و بوم، بقعه یا مزاری از عارف یا شاعری نامدار می‌توان جست که بوی عبیر و عنبر، بر خاکش پراکنده و عشق و معرفت را در کالبد مردمانش دمیده است. بی شک شهریار، یکی از شاعران پرآوازه معاصر ایران است. علاوه بر آن که شاعری شیرین گفتار و غزل سرایی والا مقدار است، از عارفان دلسوخته و سالکان دلباخته نیز به شمار می‌رود. استغنی طبع بلند شهریار آن چنان به مال و منال دنیا پشت پا می‌زند که به هیچ چیز جز دوست نداند اندیشد، شعله‌های عرفان در جای جای اشعار شهریار بر جان اهل ادب آتش می‌زند. کدامین سخن شناس صاحب‌دلی است که با خواندن اشعار شهریار تحت تأثیر غنای ذوق وی قرار نگیرد و مقام رضا و صبوری شهریار را در برابر دوری اینان در نیابد.

به راستی از اخلاص و ایمان شهریار کمتر سخن گفته شده و گاهی شهریار را شاعری می‌دانند که تنها در عشق‌های مجازی غرق بوده و بویی از عرفان نبرده است و پندار اینان چه سخت ناصواب است. اگر چه شهریار در ابتدای جوانی چندی به عشق‌های مجازی روی می‌آورد، ولی چون عشق مجازی را پلی برای عشق حقیقی می‌داند، هرگز به بی بند و باری کشیده نمی‌شود.

نفوذ معنوی کلام شیرین این شاعر از یک سو در همه جای سرزمین پهناور ایران بر سراچه دل کوچک و بزرگ، زن و مرد، پیر و جوان نشسته و هر ایرانی غزلی، قطعه ای و یا لافل بیتی از «شهریار» بر لوح خاطر خویش سپرده است، آوازه شهرت این عاشق دلسوخته از فراسوی مرزهای ایران به سرزمین های دیگر به ویژه کشورهای ترک زبان رسیده و سخنان دلنشینش روشنی بخش دل شیفتگان گشته است.

نگارنده در این اثر با عنوان بررسی عشق و عرفان در اشعار شهریار، قصد دارد عشق و عرفان تاملی بخش اشعار شهریار را تبیین کند و بیان دارد که شهریار مقوله عشق را در اشعار خویش ناب تر از هر شعری عرضه داشته است و عشق زمینی بال پرواز او را با ساری عشق نامحدود آسمانی می کشاند و این عشق مسیر زندگی شهریار را تغییر می دهد و تأثیر تکان دهنده ای بر روح و جان او می نهد و عرفان غالب در شعر شهریار برگرفته از عرفان عاشقانه است.